

РЕЦЕНЗИЯ

на трудовете и преценка на академичните активности
на *гл.ас. д-р Ивайло Иванов Найденов*,
участник в конкурса за академичната длъжност „**доцент**”
по професионално направление 2.4. *Религия и теология*
в научната специалност *Свещено Писание на Стария Завет*
за нуждите на Софийския университет „Св. Кл. Охридски”
от проф. дфн Валентин Канавров

Конкурсът е обявен в ДВ, брой 80 от 14.10.2011 г. Гл.ас. д-р Найденов е единствен кандидат. Документацията по конкурса е пълна според нормативните изисквания. Със задоволство отбелязвам прегледността и изчерпателността при изготвянето и подреждането на материалите по конкурса. Изразих съгласие и бях избран от научното жури да изготвя рецензия по конкурса.

В конкурса гл.ас. д-р Найденов участва със следните публикации: 1 монография, 2 съставителства и 16 студии и статии; отделно кандидатът прилага пълен списък на своите публикации, който в значителна степен улеснява и подпомага оценката на неговото академично развитие. Публикациите на кандидата за конкурса са на български и немски език. Всички са строго тематични – пряко или косвено свързани с научната специалност по конкурса, но винаги в рамките на професионалното направление *Религия и теология*. В публикационно отношение процедурата е достатъчно обезпечена.

Университетското CV на д-р Найденов включва: докторат по научната специалност „Теология”, присъден от ВАК през 2007 г. (в своята научна автобиография Найденов записва датата на издаване от ВАК на дипломата за ОНС „Доктор” – 18.02.2008 г., но докторатът е в сила от решението на Научната комисия на ВАК от 17.12.2007 г.); 1996-2001 г. хоноруван асистент, 2001-2003 асистент, 2003-2005 старши асистент и от 2005 г. до сега главен асистент по

различни богословски специалности в Богословския факултет на СУ; докторант (1997-2001) и студент (1990-1995) по богословие в СУ. Д-р Найденов е разработил и през годините е чел следните лекционни курсове: *Въведение в Свещеното Писание на Стария Завет*, *Тълкуване на Свещеното Писание на Стария Завет*, *Библейски еврейски език*, *Библеистика (Стар Завет)*, *Пророк Йона – един енигматичен пророк*, *Библейски топоними*; той е водил семинарни занятия по: *Въведение в Свещеното Писание на Стария Завет*, *Тълкуване на Свещеното Писание на Стария Завет*, *Библейски еврейски език*, *Библейска археология*; водил е спецкурс по *История на старокатолицизма*. Хорариумът за конкурсната доцентура включва четенията по старозаветните дисциплини в Богословския факултет на СУ след пенсионирането на титулярите, т.е. доцентурата е обезпечена от гледище на хорариума, а д-р Найденов е показал подготовка, умения и желание за успешна работа.

Академичното CV на д-р Найденов включва специализация в Университет-Берн (1998-99); лекционни курсове по програмата за преподавателска мобилност „Еразъм” – Йена 2011 г. (2 курса по старозаветна проблематика); членство в различни научни организации и академични състави, вкл. в техните управленски органи; специално трябва да се отбележи неговото участие в екипа, който подготвя най-новия каноничен превод на Библията от оригинала на български език (2002-до днес) – д-р Найденов вече е превел *Битие* (39-50 Гл.), *Левит*, *Числа*, *Второзаконие*, *1 Паралипоменон*, *2 Паралипоменон*, *Амос*, *Йона*, *Захария*, *Естир*, *Псалтир* (Пс. 77-94), *Исайя* (20-39 Гл.); тези преводи са с мащабно духовно и културно значение, като отговорността по тях е несъизмерима с никое друго интелектуално занимание в родната култура; д-р Найденов участва в редица значими международни проекти – бих изредил „Научно-изследователски колегиум „Biblica et Patristica”, „Юдейско-християнският диалог в ортодоксалния свят”, „Библията – база за диалог в културния живот и конфесионалните взаимоотношения в България като член на ЕС” и др.

Съдържателната част на рецензията ще започна с херменевтично очертаване на позицията, полето и хоризонта на рецензиране: позицията е Европейското философстване в неговите духовни и парадигмални концептуализации и тяхната интерпретативна методологична сила; полето, върху което се осъществява рецензентската рефлексия, е културно-историческото, екзегетическото и исагогическото изследване на ареалиите **лоза** и **вино** в Стария Завет в интерпретацията на д-р Найденов; хоризонтът е осмислянето на елементи от старозаветното символическо съдържание като актуалитет на основанията на днешната култура в нейната историческа и духовна приемственост. Акцентирането върху тази трикратна у-словност е от съществено значение не само по отношение на тривиалния въпрос за коректността на рецензентския поглед, но и, разбира се, във връзка с кохерентността на процедурата.

Основното съчинение, с което д-р Найденов кандидатства за доцентура по научната специалност *Свещено Писание на Стария Завет*, е монографията *Лозата и виното в Стария Завет (културно-историческо и екзегетическо изследване)* (2011 г., 114 стр.). Въпреки некоректността с днешна политическа дата, не мога да не отбележа, че това е едно типично мъжко изследване (в старозаветен и новозаветен смисъл на думата). Авторът отброява, че в Писанието темата за виното се среща в 176 стиха, като в Стария Завет тя липсва единствено в книгата на Пророк Йона (Найденов има докторат върху книгата на Свети пророк Йона и безспорно се числи към нейните най-добри познавачи у нас; неговият превод на тази старозаветна книга е публикуван през 2008 г. като изворов елемент на изследването му *Библейският Йона*; очевидно тематиката на доцентурата на д-р Найденов не произтича пряко от тематиката на неговия докторат, въпреки общата и за двете старозаветна парадигмалност); в Новия Завет темата за виното и лозата се споменава във всички Евангелия, в книгите *Деяния на светите Апостоли* и *Откровение на Св. Иоана Богослова*, както и в повечето послания.

Основният замисъл на монографията е, като педантично проследи топосмисловостта на двете ареалии в текста на Стария завет, да анализира тяхната символика като съдържателно натрупване и културно развитие. В този хоризонт изследването на д-р Найденов безспорно е иновативно, още повече като се вземат предвид неговите възможни методологически и символически продължения в културен, национален, етнографски, краеведски и пр. ракурси. Интерес представляват етимологическите анализи на думата *вино*, „като впечатлява фактът, че в повечето езици звученето на думата е ако не еднакво, то подобно” (с. 64). Този факт би могъл да се интерпретира по много начини и в различни, вкл. междукултурни контексти, но все пак се откроява лексикалната утвърденост на един символ, който е тясно вплетен както в духа, така и в бита на народите. Найденов акцентира на благородството на напитката и на словосъчетанието „гроздова кръв”, като по този начин утвърждава нейната същностна вплетеност и същностна значимост за хората от старозаветни времена до днес. Но не пропуска да отбележи, че тематиката касае въпроси, „които трудно се съгласуват с християнското благочестие” (с. 9). Впечатление прави, че Найденов поставя на по-предно място културно-историческия пред екзегетическия характер на своето изследване (вероятно от догматична и канонична гледна точка порядъкът следва да е обратен, макар че той е автономно авторско решение).

Монографията е структурирана в увод, 5 глави и заключение. В тях систематично и последователно се излага проблематиката, като авторът използва основно историко-граматическа и екзегетично символическа методологии. Той внимателно описва възможностите и границите на двете, за да си заработи пространство за коректно херменевтизиране. Специално искам да подчертая кратката четвърта глава, в която д-р Найденов обобщаващо анализира лозата и виното в образния език на старозаветните текстове. Той описва различни идеи и състояния – радост, гибел, нищета, наказание, благослов, любов, омраза, нещастие, наслада, удоволствие и др., - които по различен начин лозата и виното символизират. В претенцията за

изчерпателност авторът изследва и редица извънбиблейски юдейски свидетелства за лозата и виното в периода II в. пр.Хр. – V в. сл.Хр. В кратко заключение на монографията той настойчиво отбелязва важността и необходимостта на лозите и виното в степен, „че авторът на Битие не си представя новото начало на човечеството след потопа без тях” (с. 107).

Двете съставителства на колективните изследвания *Библията и морето* (2009) и *Из историята на старозаветния библейски канон* (2011) показват утвърдения академичен статус на д-р Найденов в Старозаветната библеистика, доверието, с което се ползва в богословската колегия, и разбира се успешната му издателска работа.

В конкурса кандидатът се представя още с 16 студии и статии. Без да ги разглеждам поотделно, ще подчертая исагогическата стойност на неговите статии в сборника *Из историята на старозаветния библейски канон*. В серия статии Найденов изследва различни старозаветни ареалии, модели на поведение и метафори. Работите имат приносен характер не само в исагогическо отношение, но също като херменевтично изясняване на езикови конструкции в хоризонта на християнската химнография. Със задоволство изтъквам, че две от публикациите на д-р Найденов по конкурса – *Възхвала на един старозаветен пророк чрез езика на Църквата* и *Образът на пророк Йона в юдейската мистика (Кабала)* са от негови участия в семинари, организирани от Катедра „Философия” и Центъра за немски идеализъм към Философския факултет на ЮЗУ. Ще се радвам на бъдещо сътрудничество на колежата Найденов в научни събития на Катедрата и ръководения от мен Център.

Вече споменах плодотворната преводаческа дейност на д-р Найденов. Отличното владение на няколко чужди езика е добра основа за нови добри дела в тази посока.

Авторската справка за своите теоретични приноси д-р Найденов представя в наративен формат, като без да номерира, все пак строго диференцира иновативните моменти в своите публикации. Описаните приноси са реални. Повечето от тях бяха анализирани по-горе. Трябва още да подчертая статията

на немски език *Die Rolle der Bulgarischen Orthodoxen Kirche für die Rettung der Juden in Bulgarien in der Holocaustzeit – eine Geschichte ohne Gegenwart*, в която той показва активното участие на БПЦ за спасяването на българските евреи, като същевременно интерпретира изказванията на българските архиепиеви в духа на християнските ценности.

В материалите по конкурса е приложена справка от Отдел Библиотечно-информационно обслужване на СУ за забелязаните цитирания на научните трудове на д-р Найденов. Тя включва 9 библиографски цитирания на 7 индексирани публикации. Кандидатът старателно е приложил към документите по конкурса всички библиографски цитирания на своите съчинения и преводи.

Нямам принципи несъгласия с постановките на д-р Найденов в публикациите му по настоящия конкурс.

Нямам съвместни публикации с кандидата.

Заклучение: като имам предвид задълбочеността и нивото на иновативните исагогически и екзегетически разработки на д-р Ивайло Иванов Найденов, тяхното духовно, но също така многопластово културно, социално и екзистенциално значение и неговата успешна и богата преподавателска практика, предлагам на уважаемото научно жури категорично да го препоръча на Факултетния съвет на Богословския факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ да бъде избран за **доцент** по професионалното направление *2.4. Религия и теология* в научната специалност *Свещено Писание на Стария Завет*. Желая му мъжество и кураж ревностно да продължи боголюбивото дело на професорите Марковски, Пиперов, протопрезв. Шиваров и Вълчанов. След като съдбата ме срещна с последните двама, мога да констатирам, че на колегата Найденов му предстои много и то усърдна, но все пак истински благодатна работа.

София, 06. 01. 2012 г.,

Св. Богоявление

Проф. дфн Валентин Канавров